yra kito kapinyno vieta. Tai išlikęs nenukastas 4 m aukščio kranto kauburėlis, ant kurio auga ąžuolas. 1972 m. čia aptikta IX-XII a. radinių. Neberasta Kukių (Petrelių) senovės gyvenvietės pedsakų. Matyt, ji sunaikinta ariant.

Kentaučiuose, 0,65 km į šiaurės rytus nuo Prunceles kapelių, buvusios Radavičių sodybos kieme, XIX a. antrojoje pusėje po akmeniu rastas lobis ("pinigų puodelis, 1,5 gorčio muštinių sidabrinių"). Kitas lobis aptiktas 1935 m. Kentaučiuose, 0,15 km į šiaurę nuo buv. Biržinės dvaro. Išartas maišelis su 400 pinigėlių, vėliau dar surinkta daugiau kaip 1000. J. Lenkauskas ekspedicijai pasakojo, kad pinigėliai buvę maži kaip centai ir rasti puodelyje.

Algirdas Girininkas, Romas Jarockis, Gintautas Zabiela

NAUJI ARCHEOLOGIJOS PAMINKLAI RYTŲ LIETUVOJE

1989 m. MA Istorijos institutas trumpalaikių žvalgomųjų ekspedicijų metu Rytų Lietuvoje surado kelis archeologijos paminklus.

Pakretuonės kaime (Švenčionių raj.) rasta dar viena (penkta) mezolitinė stovyklavietė, esanti 90 m į šiaurės vakarus nuo kaimo ir į vakarus nuo geležinkelio Vilnius-Daugpilis, ant aukštos Kretuono ežero II viršsalpinės terasos. Stovyklavietėje ištirti 3 šurfai (iš viso 3 m^2 plotas), rastas vėlyvojo mezolito kultūrinis sluoksnis su titnago dirbiniais.

Ignalinos rajone aptikti du piliakalniai. V. Musteikis pranešė apie Ažušilės piliakalnį. Paaiškėjo, jog taip vadinama iki 15 m aukščio medžiais apaugusi smiltkščiau buvusi ariama kalva, esanti 3 km į šiaures rytus nuo Ignalinos miesto ir 70 m į pietus nuo kelio Ažušilė-Poviliškė. Kalvos viršuje yra 20x10 m

dydžio aukštesniu pietvakariniu galu aikštelė. Žemesnėje jos dalyje - šiaures rytuose ištirtas 25 m^2 plotas, kultūrinio sluoksnio nerasta. Kalvos šiaures rytų pašlaiteje yra gerai išlikęs viduramžių kaimavietės kultūrinis sluoksnis su gausia žiesta keramika. Pietrytinėje papedėje rasta lipdyta, lyg brūkšniuota šuke.

Kitą piliakalnį, esantį 700 m į pietryčius nuo kelio Rekučiai-Pipiriškė, 700 m į pietvakarius nuo Pravalo ežero pietinio kranto, Vajuonio ežero šiauriniame krante, 1907 m. mini V. Kaširskis. Piliakalnis yra čia esančios aukštumos pietrytiniame, aukščiausiame pakraštyje. Aikštelė beveik trikampė, 75x40 m dydžio, orientuota pietryčių-šiaures vakarų kryptimi. Joje yra kultūrinis sluoksnis su brūkšniuota keramika. Šiaurės vakaruose piliakalnį nuo aukštumos skiria 4 m gylio dauba. Čia aikštelės pakraštyje ir papedėje galėjo būti pylimai, dabar nuarti ar išpustyti vėjo. Kiti piliakalnio šlaitai statūs, iki 30 m aukščio. Rytinėje papedėje, apie 1 ha dydžio plote, yra gyvenvietė. Jos kultūrinis sluoksnis smarkiai apnaikintas ariant.

Literatūroje minima, kad V. Kaširskis Vajuonio ežero šiauriniame krante, "Lysa gora" vietovėje, 1907 m. ištyrė 2 pilkapius su degintiniais X-XI a. kapais. Jau tuomet pilkapynas buvo ariamas, pustomas vėjo bei kasinėjamas vietinių gyventojų. Žvalgant paaiškėjo, jog dalis pilkapių išliko iki mūsų dienų. Papravalės pilkapynas yra 600 m į pietryčius nuo Rekučių-Pipiriškės kelio, 300 m į šiaurės rytus nuo Vajuonio ežero šiaurinio kranto, 200 m į šiaurę nuo Papravalės piliakalnio, abipus miško keliuko Pavajuonis-Papravalė. Išliko apie 30 daugiau ar mažiau nuskleistų sampilų. Jie 0,2-1 m aukščio, 6-12 m skersmens, išsibarstę 350x250 m dydžio plote, mišku apaugusios aukštumos šiaurinėje dalyje.

Naujų pilkapių rasta ir netoli nuo žinomų pilkapynų. 100 m į šiaurę nuo Palūšės pilkapių II grupės (Ignalinos raj.) 600 m į pietus nuo Gavio ežero pietvakarinio kranto, 150x100 m dydžio miško plote yra 4 pilkapiai. Sampilai nuskleisti ariant, 0,3-0,4 m aukš-

čio, 6-12 m skersmens, su duobėmis prie pagrindo. 100 m į šiaurę nuo 5 žinomų Gatelių pilkapių (Utenos raj.) aptikti dar 25 pilkapiai - faktiškai pagrindinė pilkapyno dalis. Dabar Gatelių pilkapyne yra 30 0,3-1,3 m aukščio, 6-12 m skersmens pilkapių, išsimėčiusių 400x230 m dydžio mišku apaugusios plynaukštės plote. Dauguma sampilų apardyti lobių ieškotojų, kvartalinių linijų.

1906 m. V. Kaširskis tyrinėjo pylimą, esantį tarp Žeimenio ir Vajuonio ežerų. Jau tuomet pylimo rytinė dalis buvo sunaikinta arimų, o vakarinę perkirto XIX a. viduryje nutiestas geležinkelis. Rekučių (Švenčionių raj.) pylimas yra 100 m į pietvakarius nuo Pavajuonio (Rekučių) pilkapių, Švenčionių ir Ignalinos rajonų riboje. Pylimas piltas iš smėlio, 1,5 m aukščio bei 5 m pločio ties pagrindu. Į šiaurės rytus nuo jo yra 2 m pločio bei 0,5 m gylio griovys. Matyt tai bus XVII-XVIII a. gynybiniai įtvirtinimai.

Aplink Maneičių ir Vitkūnų piliakalnius (Utenos raj.) yra ariamos 7 ir 6 ha ploto gyvenvietės. Arime pastebėta keliasdešimt židinių vietų, tačiau nerasta nė vienos puodo šukės.

Aleksejus Luchtanas

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI KERNAVĖJE IR JOS APYLINKĖSE

1989 m. Vilniaus universiteto Lietuvos istorijos katedros ekspedicija žvalgė Kernavės archeologijos ir istorijos muziejaus-rezervato teritoriją bei artimiausias apylinkes.

Pajautos slėnyje priešais piliakalnius, apie 90 m į šiaurę nuo Neries ir į vakarus nuo Mitkiškių vienkiemio ištirtas 56 m^2 plotas. Čia pirmosios antsalpinės terasos pakraštyje, nedidelėje aukštumėlėje, aptikti pavieniai mezolito epochos titnaginiai dirbiniai,